

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ У БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ

Анотация. Розкрито особливості організації обліку касових операцій у бюджетній установі, визначено законодавчі, нормативні й первинні документи організації обліку касових операцій, документальне оформлення операцій із готівковими грошовими коштами в бюджетній установі.

Аннотация. Раскрыты особенности организации учета кассовых операций в бюджетном учреждении, определены законодательные, нормативные и первичные документы организации учета кассовых операций, документальное оформление операций с наличными денежными средствами в бюджетном учреждении.

Annotation. The article studies the organization peculiarities of cash transactions accounting in budgetary institutions, legislative, regulatory and primary documents of cash transactions records, documenting transactions with cash funds in budgetary institutions.

Ключові слова: каса, касові операції, бюджетна установа, готівка, контроль грошових потоків.

Актуальність дослідження полягає у тому, що основним джерелом надходження грошових коштів бюджетних установ є асигнування з державного чи місцевого бюджетів.

У процесі виконання державного бюджету (надходження, розподіл і використання бюджетних коштів) виникають економічні відносини у зв'язку з наповненням і розподілом централізованого фонду грошових коштів держави та його використанням за цільовим призначенням. Учасниками цього процесу є бюджетні установи як споживачі бюджетних коштів в обмін на виконання ними статутних функцій.

Отже, процес виконання бюджету як у цілому всієї країни, так і кожної бюджетної установи зокрема полягає у формуванні грошового фонду та витрачання його на передбачені цілі.

У розробці питань організації обліку касових операцій у бюджетній установі вагомий внесок зробили вітчизняні та зарубіжні вчені: Бутинець Ф. Ф., Голов С. В., Дем'яненко М. Я., Кірейцева Г. Г., Савчук В. К., Сопко В. В., Слободян В. Д., Шевчук В. О., Хомин П. Я., Чижевський Л. В. та інші вчені [1].

Метою дослідження є визначення поняття та сутності процесу організації обліку касових операцій у бюджетній установі.

Об'єктом дослідження є облік касових операцій у бюджетній установі.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти організації обліку касових операцій у бюджетній установі.

Для планомірної організації грошового обігу в народному господарстві бюджетні організації, як інші юридичні особи, зобов'язані зберігати свої вільні грошові кошти на рахунках у банку і витрачати їх, як правило, шляхом безготівкових розрахунків. Однак у своїй практичній діяльності кожна установа змушена використовувати і готівкові розрахунки, наприклад, з оплати праці, стипендій, авансів на господарські потреби та відрядження тощо.

Основними завданнями організації обліку грошових коштів є встановлення належного порядку приймання і видачі готівки, оформлення касових документів, зберігання грошей і ведення касової книги, здійснення контролю за дотриманням касової дисципліни, своєчасне і правильне оформлення документів і відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій руху грошових коштів, проведення інвентаризації грошових коштів та відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку.

Уся готівка, що знаходиться в розпорядженні установи зберігається в касі. Каса – це приміщення або місце, призначене для приймання, видачі та зберігання готівки, інших цінностей і касових документів, де, як правило, ведеться касова книга. Посиленню контролю за витрачанням готівки сприяє суворе дотримання порядку здійснення касових операцій, який регламентується "Положенням про ведення касових операцій в національній валюті в Україні", затвердженим постановою НБУ від 15.12.2004 р. № 637 (зі змінами та доповненнями) [2].

Важливим етапом побудови обліку грошових коштів є організація роботи каси. Для цього у проекті організації обліку слід відобразити такі основні групи питань: організація роботи каси й збереження грошових потоків, процедуру визначення ліміту в касі, особливості обліку касових операцій, порядок оперативного контролю та схоронності грошових коштів.

Установа може мати в своїй касі готівку тільки в межах установлених лімітів. Для установ, які обслуговуються органами Державного казначейства України, порядок установлення ліміту каси визначено у Порядку відкриття рахунків у національній валюті в органах Державного казначейства, затвердженому наказом Державного казначейства України від 02.12.2002 р. № 221 [3].

Понад встановлені норми у касі можуть зберігатися гроші лише на виплату заробітної плати, стипендій, допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю тільки протягом трьох робочих днів, включаючи день отримання готівки в банку. Після цього гроші здаються в банк для наступного зарахування на реєстраційний рахунок установи,

відкритий в органах Державного казначейства.

Находити готівка до каси бюджетної установи може з поточного (реєстраційного) рахунка, як повернення невикористаного авансу підзвітними особами, на відшкодування завданих установі збитків, за платні послуги, за утримання дітей у дошкільних закладах, харчування працівників за місцем роботи, за спортивну форму, одержані путівки з частковою оплатою тощо.

Також для бюджетних установ розроблені додаткові вимоги з обліку і контролю готівки згідно з Інструкцією з обліку коштів, розрахунків та інших активів бюджетних установ № 242. Для дотримання цієї вимоги та контролю за цільовим використанням готівки ведеться "Картка аналітичного обліку готівкових операцій". Картка відкривається на місяць, записи до неї здійснюються на підставі звітів касира за кожною операцією щодо надходження і вибуття готівки в розрізі кодів бюджетної класифікації (окремо по загальному та по видах спеціальних коштів). Також у розрізі кодів ЕКВ виводиться залишок готівки на початок і кінець дня [4].

Оскільки Національний банк України є єдиним емісійним центром на нього покладено організацію та контроль за готівковими операціями, то готівкові операції бюджетних установ здійснюються через установи банків, з якими працюють органи Держказначейства.

З метою поліпшення стану готівкового обороту та запобігання зловживанням під час здійснення операцій з готівкою Указом Президента України "Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки" від 12.06.1995 р. № 436/95 зі змінами і доповненнями від 07.09.2001 р. передбачено застосування до юридичних осіб штрафних санкцій у разі порушення ними встановлених норм і правил з регулювання обігу готівки.

Для запобігання недоцільного використання грошових коштів необхідно здійснювати постійний моніторинг і контроль за грошовими потоками установи.

Контроль грошових потоків – це контролююча система, яка забезпечує концентрацію контрольних дій на найпріоритетніші напрями розвитку, своєчасне виявлення відхилень фактично досягнутих результатів їх формування від планових і прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечить їх безперервний рух [1].

Саме завдяки впровадженню контролю грошових потоків буде можливо: спостерігати за процесом реалізації фінансових завдань щодо їх формування, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів; вимірювати ступінь відхилення фактичних результатів розвитку грошових потоків від планових; розробляти оперативні управлінські рішення щодо нормалізації грошових потоків установи згідно з передбаченими цілями та показниками; коригувати в разі потреби окремі цілі та показники розвитку грошових потоків у зв'язку зі змінами зовнішнього економічного середовища.

Отже, контроль грошових потоків є ефективною координуючою системою забезпечення ефективного обліку касових операцій у бюджетній установі.

Таким чином, автором виявлено, що організація обліку касових операцій у бюджетній установі має свої особливості, що зумовлено специфікою та характером їх діяльності, користуванням державним майном, особливим надходження грошових коштів. Особливості обліку готівки полягають у суворому контролі за цільовим використанням готівки, веденні для цього спеціального облікового реєстру "Картки обліку готівкових операцій", необхідності здавання готівки, що надходить у касу від надання послуг. Як варіант, для запобігання недоцільного використання грошових коштів автором запропоновано здійснювати контроль за грошовими потоками установи.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Сопко В. Бухгалтерський облік : навч. посібн. / В. Сопко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 578 с.
2. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Правління НБУ № 637 від 15.12.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0040-05>.
3. Порядок відкриття рахунків у національній валюті в органах Держказначейства : Наказ Держказначейства України від 02.12.02 № 221 (в редакції наказу Державного казначейства України від 25.11.2010 р. № 152) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main . cgi?nreg=z0976-02](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0976-02).
4. Жовтопуп М. М. Облік в бюджетних установах / М. М. Жовтопуп. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 232 с.